

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.І
ВЕРНАДСЬКОГО (Навчально-науковий інститут управління, економіки та
природокористування - ННІУЕП)
УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КОМІТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГОВОЇ
ПАЛАТИ - ICC UKRAINE
НАЦІОНАЛЬНИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. Н. Є. ЖУКОВСЬКОГО «ХАРКІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. Запоріжжя)
УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ МІЖВІДОМЧИХ
КОМУНІКАЦІЙ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО
СЕРЕДОВИЩА Е-ЕКОЛОГІЯ (ГО е-Екологія)
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕАТРУ, КІНО І
ТЕЛЕБАЧЕННЯ ІМЕНІ І. К. КАРПЕНКА-КАРОГО
ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ "УКРАЇНА"
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
АКАДЕМІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ МОЛДОВИ
NEWCASTLE UNIVERSITY BUSINESS SCHOOL, United Kingdom
WYŻSZA SZKOŁA EKONOMICZNO-HUMANISTYCZNA W BIELSKU-
BIAŁEJ (м. Бельско-Бяла, Республіка Польща)

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПРАКТИЧНІ
ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ
ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ**
Матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції
(Київ, 2-3 листопада 2023 р.)

**Київ
2023**

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Пилипенко Ольга Олегівна,
к.е.н., доцент кафедри фінансів та обліку
ТНУ ім. В.І. Вернадського

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Як би не розвивалася ситуація у той чи інший період, фінансова система будь-якої країни повинна працювати стабільно і надійно. Це особливо важливо, коли відбуваються події, які важко передбачити або які є малоймовірними. Однак, керівництво національних фінансових установ має передбачати різні сценарії розвитку ситуації та бути готовим змінити спосіб формування та реалізації фінансової політики.

Метою роботи є дослідження внутрішніх характеристик та визначення стратегічних підходів до реалізації фінансово-економічної політики для подолання викликів, які постають на сучасному етапі розвитку України.

Минуло понад 600 днів відтоді, як почалось широкомасштабне вторгнення росії в Україну, найбільше з часів Другої світової війни. У цей період економіка країни оговталася від глибокого шоку та заціпеніння перших місяців війни, а підприємства змогли адаптуватися до викликів, з якими вони зіткнулися. Але незважаючи на це, величезні втрати продовжують накопичуватися. Війна спровокувала появу низки національних ризиків (політичних, інфляційних, валютних, ринкових, економічних, фінансових тощо), у результаті чого країна, підприємства та окремі особи зазнали значних економічних втрат.

Станом на 1 вересня 2023 року прямі зареєстровані збитки інфраструктури України внаслідок повномасштабного вторгнення Росії становили 151,2 млрд доларів. Найбільшу частку загальних прямих збитків як і раніше становлять втрати житла - 55,9 млрд доларів. Серед регіонів, які найбільше постраждали від руйнування житлового фонду, – Донецька, Київська, Луганська, Харківська, Миколаївська, Чернігівська, Херсонська та Запорізька області.

За розміром збитків інфраструктурний і промисловий сектори, а також корпоративний сектор посіли друге і третє місце зі збитками в 36,6 і 11,4 млрд доларів США відповідно. Промислові та господарські втрати включають щонайменше 426 великих і середніх приватних та державних підприємств, пошкоджених або зруйнованих внаслідок війни.

Експерти Київської школи економіки констатують, що сфера освіти є однією з найбільше постраждалих. Так, на початок вересня 2023 року втрати через війну склали 10,1 млрд доларів. Також, продовжують зростати

збитки у сфері охорони здоров'я – на 1 вересня 2023 року їх оцінюють у 2,9 млрд доларів [1].

Ситуація, що виникла у фінансовій системі держави внаслідок військової агресії є надзвичайно складною. Для підтримання макроекономічної стабільності Україна звернулася до Міжнародного валютного фонду та інших міжнародних партнерів з проханням виділення щомісячної допомоги. У цілому, від початку війни міжнародні партнери надали Україні майже 170 млрд. євро. Згідно з даними системи Ukraine Support Tracker, донорами України стали 40 країн, а також європейські інституції, МВФ і Світовий банк. Європейський Союз виділив майже 62 млрд євро, допомога від США сягнула 71 млрд євро. Половину з виділених коштів складає фінансова допомога. Ще близько 40% – це військова допомога, решта – гуманітарна підтримка [2].

У такій ситуації є очевидним, що не слід розраховувати тільки на міжнародну підтримку, а треба вишукувати та використовувати власні фінансові інструменти, причому тільки на системній основі, щоб отримати максимальний ефект від їх застосування.

Не дивлячись на значні інфраструктурні збитки України, завдані росією, які, до речі, продовжують зростати, існує досить багато фінансових можливостей як мінімум «пом'якшення» негативної ситуації, що склалася. Вибираючи фінансові інструменти, слід розраховувати не лише на швидкість їх дії, але й на довгострокові наслідки їх впливу.

Так, при активному використанні можливостей Національного банку України банківський сектор зберігає високу ліквідність. Норматив короткострокової ліквідності LCR у всіх валютах у середньому за сектором більш, ніж втричі перевищує мінімальне значення. Достатній запас високоякісних ліквідних активів мають банки усіх груп завдяки надходженням коштів від клієнтів.

Підсумки першого півріччя 2023 року вказують, що банківська система України стає дедалі ліквіднішою та прибутковішою. Найвищі результати показали банки, які віддавали перевагу депозитним сертифікатам НБУ. Загальний прибуток банківської системи за перше півріччя 2023 року становив 67,65 млрд грн, з яких 41,2 млрд грн припадало на ПриватБанк. Рівень інфляції в Україні знижується восьмий місяць поспіль (8,6% у серпні 2023 р.), опустившись нижче від «довоєнного» значення. Найвищого значення з початку війни (26,6% р/р) інфляція досягла в грудні 2022 року, після чого неухильно знижувалась унаслідок реалізації комплексу заходів із забезпечення курсової стійкості, достатньої внутрішньої пропозиції продовольчих товарів і пального, зниження світових цін на товарних ринках, а також швидкого пристосування бізнесу, зокрема релокації у безпечніші регіони, до нових викликів війни. НБУ прогнозує подальше зниження інфляції до 8,5% у наступному році, а у 2025 році – до 6% [3].

Крім того, слід зазначити, що міжнародні резерви України досягли історичного максимуму. Станом на 1 липня 2023 року вони зросли до рівня

39,0 млрд дол. США. Лише за червень їх обсяг збільшився на 4,5% та оновив рекордний показник за всю історію незалежності України.

Ще одним напрямом генерування коштів державою є випуск облігацій, зокрема військових. Це джерело активно використовується урядом з 2014 року і має на меті швидко залучити фінансові ресурси на досить привабливих для позичальників умовах. Середня ставка доходності на первинних аукціонах за цими облігаціями у 2023 році встановлена на рівні 18,2%. Запуск нових облігацій у застосунку «Дія» відбувається у межах спільного проєкту Мінфіну та Мінцифри, який започатковано у жовтні 2022 року. Також у «Дії» є можливість реінвестувати отримані від погашених військових облігацій кошти у нові облігації. На сьогодні майже 2 млн облігацій придбано саме через застосунок «Дія». Вкладники успішно інвестують свої кошти у майбутню деокупацію Донецька, Луганська, Маріуполя, Енергодара, Бердянська, Мелітополя, а також АР Крим [3]. Не зважаючи на борговий характер цього інструменту, слід зазначити, що дане джерело досить дієве, але повністю покрити дефіцит коштів у сучасних умовах все ж таки не може.

Надалі міжнародні партнери розглядають гранти та кредити на пільгових умовах як дієві інструменти фінансової підтримки української економіки. Однак, дуже важливо при цьому ефективно контролювати їх використання. Навіть у воєнний час існує велика спокуса зловживати цими коштами, оскільки вони не підлягають поверненню і надаються безоплатно або на пільгових умовах.

Тому для досягнення стратегії максимальної макроекономічної стабільності монетарна політика має здійснюватися на системній основі, включаючи всі можливості відомих фінансових інструментів, адаптованих до викликів сьогодення. Ефективність цього процесу та всебічна підтримка міжнародних партнерів дозволить Уряду України не лише належним чином контролювати ситуацію, але й створити передумови для післявоєнного відновлення економіки та закласти міцний фінансовий фундамент для реалізації цієї мети.

Список використаних джерел:

1. Збитки, нанесені інфраструктурі України, станом на вересень 2023 року. URL: <https://cutt.ly/4wEUSPUQ> (дата звернення 28.10.2023).
2. Міжнародна допомога для України сягнула 170 млрд євро. URL: <https://cutt.ly/ewEUGlh7> (дата звернення 28.10.2023).
3. Огляд інструментів фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні (16.08 - 15.09.2023 року). URL: <https://cutt.ly/mwEUFMj2> (дата звернення 28.10.2023).

Матвієнко Галина Анатоліївна,
к.е.н., доцент кафедри фінансів та обліку
ТНУ ім. В.І.Вернадського